

DEÁK PÉTER

FANTASY IRODALOM

Nem vagyok okleveles szakértője az irodalomnak, nem érem meg olyan kort, hogy másokat taníthassak. Saját történeteimet amatőr szinten írom, rajongóim, akiket szívemre ölelve imádok, nincsenek nagy számban. Ám a téma mégis hozzám nagyon közel áll, akárcsak sok más velem egykorú ifjúnak szívéhez. Ez pedig a fantasy irodalom. Jómagam máig imádom a különböző meséket, gyerekkoromban nem tudtam nélküle elaludni, s általános iskola negyedik osztályában történt meg az eset, mikor szembe találok magával a stílussal, amit manapság már csak fantasynak nevezünk. Azóta sem tudtam megválni tőle, s őszintén szólva nincsen ezen mit szégyenkezmem. Jobb mintha egyáltalán nem tudnám használni a képzelőerőmet.

A fantasy irodalom születését nem is lenne érdemes kutatgatni. Népmesék, regék köréből születet meg, bár az a fajta világ amit manapság a fantasy legismertebbjének nevezhetünk, heroikusabb beállítottságú high fantasy, a germán mondakörök világából lett kialakítva, J.R.R. Tolkien A Hobbit (A Babó címen magyarul is megjelent) és a Gyűrűk Ura című regénysorozata által. Középfölde feltárásával megismerkedhettünk egy világgal, melyet hősök és gonosztevők népesítenek be, ugyanakkor feltűntek a régi-régi mesék szereplői, a törpék, tündék (más fantasy világokban: elfek), sárkányok és még sok más régi jó barát. Tolkient többek szerint is a Nibelung mondakör ihlethette meg eme könyvek megírására. Tolkien kortársa és barátja, C. S. Lewis, ki a nemrégien filmre vitt Narnia krónikáinak írója, valószínűleg társulhat eme műfaj „apaságában.”

Fantasy világból rengeteg típus létezik, mindegyik más és más fajta, ám abban közösek, hogy a stílus nevéből adódóan az emberi fantázia, a végtelen képzelőerő által kreált lények, csodák lakják. Legjobb megfogalmazását mindennek Michael Ende német írónak A Végtelen Történet című remek könyvében találhatjuk meg, amely mindenképpen alapműve a stílusnak. Fantázia világból és stílusból annyi van, ahány képzelőerővel megáldott ember, mindegyiknél különbözik a külső, de a lelke mindig is ugyanaz marad az egésznek, s a sok év alatt ez által is alakult ki az a sok alfaja ennek az irodalomnak, amit ma ismerünk. Két amerikai író, akik szintén kortársak és levelező társak volt, Robert E Howard és H. P. Lovecraft a Weird Tales (Különös történetek) című fantasztikus írásokat közlő folyóiratban - melynek mellettük még sok más akkoriban kevésbé ismert, ám tehetséggel megáldott író is tagja volt - szintén nyilvánosságra hozta egyhamar a saját géniuszát az 1920-as és '30-as években, még pár évvel mielőtt a tengeren túlon Tolkien nekilátott volna a Babónak, illetve a Gyűrűk Urának. Howard western, bokszolásról szóló, illetve történelmi eseményeket megörökítő kisregényei mellett megalkotta magának, s így utólag nekünk is a Hybériai korszakot. Eme világ a történelem előtti földön foglal helyet, hatalmas, ragyogó királyságokat s ugyan akkor vadabb törzseket is magába foglalva a korai piktektől kezdve a mongolokon keresztül egészen a különböző sivatagi népekig, és még lehetne folytatni a vélt vagy valós elődeink sorát. Ez a világ határozta meg mára a Sword and Sorcery (kard és varázslat) műfaj alapját, mely nem tartalmaz olyan sok csillogást mint Tolkien high fantasy-ja, nem népesít

be a földjét mindenütt csodás fajok, a varázslat mint olyan is csak elvétve van jelen, és nem az abrakadabra varázsszó idézi elő... csupán emberek a szereplői. Akik nem is számíthatnak másra, csupán a maguk testi erejére, és a kardjukra. A magam részéről azt kell mondjam, hogy bár szeretem a high fantasyt is, A Hybériai korszak nagyon magával ragadott, mikor először elolvastam A keselyű árnyékát, s először néztem farkasszemem a méltán híres Conannel, vagy épp Kull királlyal.

Mint Howard levelező cimborája, Lovecraft is elkezdett érdeklődést mutatni a történelem előtti világ felé, ám másképp tárta ezt fel előttünk. Lovecraft neve, manapság Edgar Allan Poe után egyet jelent az amerikai horror irodalommal, ahogyan megteremtette a dark vagy éppen horror fantasy műfajt, a Cthulhu mítosszal, mellyel ma már sok filmben, videó játékban, sőt más hasonló fajtájú regényekben is találkozhatunk. H.P. Lovecraft, akinek művei csupán halála után, hűségesebb tanítványainak gyűjtögetése által váltak híressé, egy egészen másfajta, rémisztőbb oldalát tárják fel az ember- és természetfelettinek. Az ősi istenek, nagy öregek, a tőlük kapott varázserő, más világokból, galaxisokból megidézett lények mind messze felülműlják az hétköznapi felfogást, s magát az egyszerű emberi létet. Mindazok, akik szembesülnek a Cthulhu mítosz bármely apró részletével minden erejükre szükségük van ahhoz, hogy ne tébolyodjanak meg azonnal. Elég hozzá csupán beleolvasni egy ősi könyvbe, mely a Nagy öregek titkait tartalmazza. Ám Lovecraft egyedi horror-találománya ma mára körülgűrűzőtt sok másik ilyen stílust, születtek belőle újabbak is, akárcsak az összes többiből, tekinthetünk úgy is az egész műfajra, akár egy átvitt értelemben vett családfára. A legkedveltebb fantasy azonban továbbra is a Tolkieni high, illetve heroikus maradt, különösen a szerepjáték változatok körében kell ezt kijelenteni. Ezen belül is a Dungeons and Dragons (Várborstönök és Sárkányok) szerepjáték rendszer különböző világai, melyekből a kettő leghíresebb az Elfeledett Birodalmak (Forgotten Realms), a Krynn világa, ahol a Sárkánydárda (Dragonlance) történetek játszódnak, a Robert e Howardhoz némileg visszakanyarodó darksun, a fantasztikus-horror történetekre építő Ravenloft, illetve a legújabb világ Eberron is. A legelső kettőt, jobban R.A. Salvatore, illetve a Margaret Weiss- Tracey Hickman párosnak köszönhetően ismerhettünk meg több kötetes regényeiken keresztül. Salvatore az Elfeledett birodalmak földjére helyzet mostanra halhatatlanná vált hőseit, Drizzt Do 'Urden-t a renegát sötételfet, illetve Cadderley-t, a papot. Míg a Weiss- Hickman páros egy sokkal nagyobb létszámú csapatot hozott létre, ám mindezeket a történeteket előzőleg szerepjáték partikon játszották le, később örökítették meg a regénysorozatban. Salvatore-ról is tudjuk, hogy a mai napig szokott játszani. Valóban napjainkban rengeteg olyan író van, akik gazdagítani tudták a különböző tőlünk távolabbi világokat a történeteikkel, többek között olyasvalakik, mint például a fantasy paródiákat író Terry Pratchett, vagy maga Gary Gygax, akit a modern szerepjáték atyjának is neveznek a korábban megemlített Dungeons and Dragons „feltalálásáért”. Illetve említést érdemel még a legújabb író, J.K. Rowling is, aki a Harry Pottert kitalálta... Na most ez az a pont, ahol igazán megoszlanak a nézetek. Sok ba-

TUDÁS – KREATIVITÁS – FEJLESZTÉS

rátommal beszélgettem már erről, hogy tekinthetjük-e fantasy-nak a Harry Potter regényeket, de a legtöbbjüktől csupán az igen is, meg nem is feleletet kaptam, és valahol ezzel egyet kell hogy értek. Tény, hogy nagyon sok fantasy, illetve mitológiai elemet tartalmaz, a varázslást előtérbe téve, ám személyes véleményem szerint csupán az zavarhatja az embereket hogy a mi világunkban játszódik a történet, és ezért nem tudják olyan könnyen valahová egyértelműen besorolni. A magam részéről azt kell mondjam: talán jobban tudnám ezt a könyvet szeretni, hogyha nem lenne ennyire körbe ugrádozva, ha nem lenne ez a nagy... franchise. De maga a sztori rendben van, én látok benne ötletességet, hogy néhány helyen elégették őket, mint az

eretnek könyvet illetve a betiltást sürgették az már teljesen más kérdés. Bár elgondolkodtató, hogy miért fájhat egy könyv létezése, hacsak azért nem, mert sok gyereket visszazoktatott az olvasás ópiumára az egész napos képernyők előtt való tunyulás helyett. Nálam már bevált mindez korábban is, akárcsak sok más barátomnál, de talán egyszer eljön annak is az ideje, hogy mind fel tudunk majd nyitni egy pecsétet magunkban, ami elfogadtatja majd kissé jobban ezt az irodalmi irányzatot.... Persze csak csendesen, a divatot nem szeretjük. Magáról a kialakulásról, illetve a nagyobb nevű írókról ennyi volt az összes tudományom, a stílusairól majd legközelebb több szót fogok ejteni. (steelberzerker@gmail.com)

